

Tiểu ban khoa học kỹ thuật ở hợp tác xã sản xuất nông nghiệp

NGUYỄN GIA THĂNG

NHIỀU nơi đang rất chú ý xây dựng một tổ chức làm nhiệm vụ quản lý kỹ thuật ở hợp tác xã, coi đó là khâu quan trọng để đưa công tác này vào nề nếp. Dưới đây, chúng tôi xin giới thiệu những kinh nghiệm bước đầu ở một số hợp tác xã (hợp tác xã Quỳnh Trang và Đồng Tiến tỉnh Thái Bình; hợp tác xã Trác Văn và Tiến Nội tỉnh Hà Nam Ninh) đã làm tương đối tốt công tác này.

NHỮNG VẤN ĐỀ TỒN TẠI CẦN GIẢI QUYẾT Ở CÁC HTX NÓI TRÊN CÓ MỘT SỐ NÉT GIỐNG NHAU

1. Một tình hình chung là: lúc nào có sự kiểm tra đôn đốc chặt chẽ thì công việc có tốt hơn nhưng nếu lơ là một chút, công việc lại trở lại trì trệ. Hợp tác xã Trác Văn có đội giống, có tổ chuyên trách ngâm ủ giống, nhưng vụ nào cũng căng thẳng về mạ, tình trạng giống lẫn nặng nề; thóc bị chằm 3-4 tấn/vụ. Hợp tác xã Đồng Tiến, Tiến Nội, Quỳnh Trang cũng đã thất thu hàng trăm mẫu lúa vì đặt giống mới không đúng chân đất. Lợn của hợp tác xã Trác Văn chết ở chuồng lúc nào không ai hay biết...

2. Hợp tác xã có không ít cán bộ kỹ thuật, họ được đào tạo theo đúng quy định của điều lệ (1 cán bộ trung cấp tương đương với phó chủ nhiệm, 1 cán bộ sơ cấp bằng đội phó v.v...) nhưng do công việc không rõ ràng, hiệu quả chưa cao nên thường bị một số xã viên phản nản « ăn thật làm giả ». Một đồng chí cán bộ trung cấp trồng trọt 23 tuổi tâm sự: « Tôi có sức khỏe, nếu đi lao động như các xã viên khác cũng có thể đạt lao động loại A, chế độ trung cấp không cao bằng, nhưng vẫn mang tiếng phải ăn nhờ xã viên nên tôi rất băn khoăn và không phấn khởi ».

3. Trừ một số đồng chí được cử làm chánh phó chủ nhiệm, có nhiều dịp đi họp hành nên còn nắm được một số thông tin kỹ thuật, còn đa số anh chị em ít hoặc không được bồi dưỡng thêm về nghiệp vụ, không nhận được thông tin khoa học kỹ thuật liên tục và cần thiết cho công tác. Năm đồng chí cán bộ trung cấp của 4 hợp tác xã trên đây đã trả lời gần giống nhau khi chúng tôi hỏi về trình độ nghiệp vụ hiện nay: trình độ « cùn » đi vì công việc không cụ thể, không có hướng dẫn và không cố định, nặng hành chính sự vụ. Một đồng chí trung cấp trồng trọt hợp tác xã Tiến Nội phát biểu « tôi không hề được học và biết gì về các giống lúa hiện nay; khi học tôi chỉ được học giống lúa cao cây nên rất lúng túng khi tiếp xúc với các giống lúa thấp cây hiện nay ».

Tóm lại, số cán bộ khoa học kỹ thuật có tăng lên, nhưng trình độ kỹ thuật và quản lý kỹ thuật của hợp tác xã không tăng, tác dụng thực tế đối với sản xuất kém.

THÀNH LẬP TIỂU BAN KHOA HỌC KỸ THUẬT

Trước tình hình đó, cấp ủy Đảng ở 4 cơ sở trên đây đã sớm thấy ra vấn đề và tập trung sức giải quyết. Dưới đây là những chức năng nhiệm vụ và cơ cấu tổ chức của Tiểu ban khoa học kỹ thuật hiện đang được thực hiện ở các hợp tác xã nói trên.

A - Chức năng nhiệm vụ:

1. *Quản lý kỹ thuật*: Trước đây các chủ trương kỹ thuật và các quy trình, tiêu chuẩn kỹ thuật của hợp tác xã thường do Tiểu ban kế hoạch phụ trách dưới sự chỉ đạo của một phó chủ nhiệm. Sau đó giao xuống cho các đội sản

xuất, các tổ chuyên môn, hoặc các nhóm chuyên khâu. Việc kiểm tra nghiệm thu thì tùy thuộc ở mức độ tích cực của đội trưởng hoặc đội phó, sự sâu sát của ban quản trị và Tiểu ban định mức. Nhược điểm rõ nhất mà mọi người đều thấy của cách làm này là: kế hoạch, biện pháp chưa sát vì quy trình kỹ thuật không cụ thể tới tận đồng ruộng, và nhất là việc phổ biến huấn luyện không kỹ lưỡng... Vì thế, sau khi có tiểu ban khoa học kỹ thuật, các hợp tác xã này thường giao ngay cho Tiểu ban việc xây dựng các chủ trương kỹ thuật, quy trình, tiêu chuẩn kỹ thuật tới tận cánh đồng và chuồng trại..., xây dựng kế hoạch biện pháp lấy ý kiến của xã viên, và tổ chức huấn luyện, giải thích và kiểm tra nghiệm thu các quy trình kỹ thuật đã được ban quản trị duyệt. Cách làm này đã mang lại kết quả rõ ràng ngay từ vụ đầu: chấm dứt được tình trạng cấy nhầm chân ruộng, cấy sai tuổi mạ. Riêng việc ngâm ủ mạ đúng kỹ thuật, hợp tác xã Trác Văn, cũng với những con người ấy, đã tiết kiệm được 3 - 4 tấn giống 1 vụ.

Với nhiệm vụ và quyền hạn cụ thể, được phổ biến thông suốt trong cán bộ và xã viên, anh chị em cán bộ kỹ thuật ở đây đã trở thành một thành viên trong cơ cấu quản lý của hợp tác xã, có trách nhiệm đối với hợp tác xã từ khi bắt đầu xác định chủ trương kỹ thuật cho đến khi kết thúc giai đoạn thực hiện cụ thể. Đồng chí chủ nhiệm hợp tác xã Quỳnh Trang đã nói: «Tôi hoàn toàn yên tâm khi đi hợp hoặc công tác thời gian dài, bởi vì Tiểu ban khoa học kỹ thuật đã có thể giúp tôi đôn đốc kiểm tra tới tận nhóm sản xuất và xứ đồng. Đồng chí phó chủ nhiệm hợp tác xã Đồng Tiến khẳng định: «Với cách tổ chức và hoạt động hiện nay, chúng tôi đã khâu được các biện pháp thành một hệ thống liên hoàn trong công tác chỉ đạo kỹ thuật. Hiện nay chúng tôi chỉ có đi lên. Nếu được đầu tư của Nhà nước khá hơn thì bước tiến của chúng tôi sẽ dài hơn».

2. Áp dụng kỹ thuật mới vào sản xuất: Trước đây mỗi khi nhận được một kỹ thuật mới, cán bộ quản trị thường giao cho một hoặc hai đồng chí cán bộ trung cấp hoặc một đội nào đó tiến hành làm thử. Do thiếu tổ chức và hoạt động chưa hợp lý nên việc thực nghiệm gặp nhiều khó khăn, kết quả thường không rõ, không đồng đều, chất lượng không cao nên ít sức thuyết phục. Đó cũng là một trong những lý do có thể giải thích tại sao kỹ thuật mới khó vào sản xuất. Nay Tiểu ban khoa học kỹ thuật chịu trách nhiệm tổ chức thực nghiệm, trình diễn kỹ thuật. Sau đó, ban quản trị sẽ chỉ định đội làm thực nghiệm với trách nhiệm rõ ràng, công điểm cụ thể. Đội trưởng và đội phó phải tổ chức lao động

của mình đề cùng Tiểu ban khoa học kỹ thuật làm tốt đề tài được giao. Tổ chức và cách làm việc như vậy đã mang lại kết quả rõ rệt, đưa được tiến bộ khoa học - kỹ thuật vào sản xuất: hợp tác xã Trác Văn đã thay toàn bộ giống đã được chọn lọc, năng suất tăng 12%; Tiến Nội đã xác định kỹ thuật phân bón và cơ cấu giống cho 300 mẫu ruộng vùng trũng; Quỳnh Trang mở nhanh diện tích khoai tây; Đồng Tiến nhân nhanh giống cói mới...

Khi đã có Tiểu ban khoa học kỹ thuật thì sẽ có điều kiện thuận lợi hơn trong việc tranh thủ sự giúp đỡ về khoa học kỹ thuật của cấp trên (tỉnh, huyện). Ví dụ: nhờ có sự hướng dẫn và thông tin của cán bộ huyện, Tiểu ban khoa học kỹ thuật của hợp tác xã Trác Văn đã xác định lại cơ cấu giống cho từng chân đất và sử dụng hợp lý phân bón, nhờ đó vụ mùa 1978 đã tăng sản lượng lên được 7%, mà không tăng đầu tư. Tiểu ban khoa học kỹ thuật hợp tác xã Vũ Trung (Thái Bình) nhờ sự giúp đỡ của Viện kỹ thuật nông nghiệp Thái Bình, đã tăng sản lượng thóc ở một đội sản xuất lên 15%.

Thực tế cho thấy, muốn làm tốt chức năng trên đây, Tiểu ban khoa học kỹ thuật nhất định phải quan tâm và làm tốt việc sưu tầm, khai thác, lưu trữ các tư liệu của hợp tác xã, các thông tin khoa học kỹ thuật, thường xuyên làm tốt công tác đo lường, tiêu chuẩn và phát hiện đề nghị khen thưởng những sáng kiến cải tiến trong sản xuất.

B - Cơ cấu tổ chức:

Các hợp tác xã nói trên cũng đã trải qua nhiều hình thức tổ chức khác nhau, cho đến nay Tiểu ban khoa học kỹ thuật là một tổ chức phù hợp, với thành phần: một bộ phận thường trực gồm các đồng chí cán bộ có năng lực của các chuyên ngành như trồng trọt, chăn nuôi, cơ khí, thủy sản... dưới sự chỉ đạo của một trưởng ban (do chủ nhiệm hợp tác xã chỉ định) hay một phó chủ nhiệm kiêm trưởng ban, và các thành viên là các đội trưởng, tổ trưởng chuyên môn (thủy nông, giống, bảo vệ thực vật, thú y), các đội phó đội sản xuất cơ bản... Chế độ sinh hoạt của Tiểu ban được quy định: 10 ngày họp thường trực một lần, 30 ngày họp toàn thể bộ phận chuyên ngành đề kiểm điểm và giao công việc.

Tuy vậy, qua thực hiện một thời gian cũng đã nảy sinh vấn đề: quan hệ giữa quyền hạn, trách nhiệm hành chính với chức năng, trình độ chuyên sâu về ngành chuyên môn. Chẳng hạn, một đồng chí kỹ thuật trồng trọt tuy giỏi làm trưởng ban nhưng không thể thông thạo kỹ thuật chăn nuôi bằng đồng chí ở chuyên ngành này.

Vì vậy hợp tác xã Đồng Tiến có dự kiến áp dụng chế độ kỹ thuật trưởng đối với các ngành chuyên môn. Kỹ thuật trưởng ngành nào chịu trách nhiệm trước ban quản trị về toàn bộ công tác quản lý kỹ thuật ngành ấy. Trưởng tiểu ban khoa học kỹ thuật chỉ có trách nhiệm thống nhất và quản lý những vấn đề có liên quan tới nhiều ngành trong sản xuất, và duy trì sinh hoạt, đôn đốc thực hiện chung.

c. Quan hệ công tác.

Tiểu ban khoa học kỹ thuật được xác định dứt khoát là một bộ phận trong hệ thống quản lý của hợp tác xã. Nó được sự chỉ đạo, hướng dẫn rất chặt chẽ của cấp ủy và ban quản trị, tạo điều kiện trong khả năng lớn nhất của hợp tác xã để nó có thể hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. Một nguyên tắc đã được nêu lên là: khi chủ trương kỹ thuật đã được duyệt thì mọi người đều phải nói và làm đúng như thế, Tiểu ban khoa học kỹ thuật có trách nhiệm kiểm tra đôn đốc. Nếu có gì cần thay đổi chủ trương kỹ thuật thì phải có ý kiến của Tiểu ban khoa học kỹ thuật.

Quan hệ với Tiểu ban kế hoạch là chặt chẽ hữu cơ, hợp tác xã hội chủ nghĩa. Mỗi khi có chỉ tiêu kế hoạch (dự thảo) thì Tiểu ban khoa học kỹ thuật phải tính toán cụ thể các chủ trương kỹ thuật đề tham gia vào việc xây dựng kế hoạch sản xuất. Khi Tiểu ban khoa học kỹ thuật đã hoạt động tương đối tốt thì người ta thấy cần xem lại tổ chức Tiểu ban định mức của hợp tác xã. Hợp tác xã Tiến Nội có dự định muốn đưa 1-2 đồng chí làm định mức vào trong Tiểu ban kế hoạch để làm tốt việc xây dựng những định mức mẫu, còn việc kiểm tra nghiệm thu định mức thì đã có Tiểu ban khoa học kỹ thuật đảm đương.

Tiểu ban khoa học kỹ thuật có quan hệ với các đội, tổ sản xuất qua ủy viên của mình là đội phó hay tổ trưởng (cũng có nơi đề nghị đội trưởng). Thông thường được phân công như sau:

Đội trưởng phụ trách chung về kế hoạch lao động và phân phối ăn chia.

Đội phó phụ trách về kỹ thuật, kiểm tra, nghiệm thu và ký vào phiếu nghiệm thu đối với các nhóm xã viên hoặc hộ lao động.

Việc phân chia rõ ràng nhiệm vụ giữa các thành viên trong tổ chức đòi hỏi điều hành toàn bộ công việc một cách hợp lý. Ở 4 hợp tác xã trên đây đều nhấn mạnh nguyên tắc tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách. Các chủ trương kỹ thuật phải được sự góp ý của xã viên, sự thống nhất trong các tiểu ban chuyên môn, các cán bộ đội và hợp tác xã. Khi chủ trương kỹ

thuật đã được xác định thì không một cá nhân nào có quyền tự ý làm khác chủ trương đó. Thành viên của Tiểu ban khoa học kỹ thuật có trách nhiệm và quyền hạn để đảm bảo các kỹ thuật này được thực hiện đến nơi đến chốn.

MỘT SỐ KIẾN NGHỊ

Muốn nhận kết quả trên đây ra diện rộng, theo chúng tôi cần làm tốt một số việc sau đây:

1. Cần thống nhất về nhận thức, nội dung và tổ chức hoạt động của cán bộ khoa học kỹ thuật trong từng cơ sở sản xuất, trước tiên là sự thống nhất trong cấp ủy, ban quản trị, cán bộ đội và các tiểu ban, sau đó là sự thống nhất giữa các cơ quan huyện với cơ sở. Trong thực tế không phải dễ dàng tạo được sự nhất trí này; và khi chưa nhất trí thì cán bộ khoa học kỹ thuật vẫn gặp nhiều khó khăn khách quan.

2. Cần cải tiến phương pháp làm việc của cán bộ khoa học kỹ thuật và chỉ đạo kỹ thuật ở cấp huyện. Khi cán bộ khoa học kỹ thuật tại cơ sở hoạt động theo chức năng, nhiệm vụ đã nêu trên đây, và muốn các hoạt động đó có chất lượng cao, hàng loạt vấn đề về mặt khoa học kỹ thuật như: thông tin khoa học kỹ thuật, thông tin các yếu tố thời tiết, dịch bệnh phục vụ kỹ thuật, phương pháp công tác khoa học kỹ thuật, trình độ nghiệp vụ chuyên môn... sẽ được đặt ra mà cấp huyện phải trực tiếp giúp đỡ giải quyết. Tổ chức và phương pháp làm việc của cán bộ khoa học kỹ thuật cấp huyện hiện nay không đáp ứng được yêu cầu này nếu không được thay đổi kịp thời.

3. Việc xây dựng Tiểu ban khoa học kỹ thuật phải đồng thời với việc bồi dưỡng cho cán bộ kỹ thuật. Hết sức tránh hình thức chủ nghĩa, hời hợt đơn giản trong việc xây dựng tổ chức này. Cần bồi dưỡng về chức năng nhiệm vụ, phương thức hoạt động, quan hệ công tác và đặc biệt là nghiệp vụ chuyên môn trong việc xây dựng quy trình kỹ thuật, tổ chức thực nghiệm kỹ thuật.

4. Cần xác định thật rõ chính sách, chế độ đãi ngộ mà từng loại cán bộ được hưởng. Các chế độ này phải gắn chặt với nhiệm vụ và quyền hạn. Không làm tốt việc này thường gây nên thắc mắc giữa xã viên với tổ chức này, giữa tổ chức này với tổ chức khác và nhất là giữa cán bộ khoa học kỹ thuật với nhau.

Hiện nay nhiều địa phương đang mở rộng việc khoán sản phẩm trong hợp tác xã sản xuất nông nghiệp. Bốn hợp tác xã trên đây cũng đã làm thử việc khoán sản phẩm đến người lao động được một vụ ở một số đội sản xuất, chưa có nhiều kinh nghiệm để bổ sung nhiệm

(Xem tiếp trang 13)

thống nhất quan điểm trong nghiên cứu mà khắc phục được những bất đồng cá nhân nhưng mặt khác, những ý kiến khác nhau trong quan điểm nghiên cứu lại được khắc phục bằng cách kết hợp đấu tranh với chờ đợi, lấy thực tiễn kết quả nghiên cứu làm tiêu chuẩn kiểm tra và đánh giá những ý kiến khác nhau. Thực tiễn chứng tỏ Đảng bộ Viện có đủ khả năng tổ chức chỉ đạo và quản lý khoa học.

Trên cơ sở phân tích những kết quả nghiên cứu 10 năm qua, chúng tôi thấy:

+ Trong điều kiện cơ sở vật chất kỹ thuật của ta còn thấp và cũng phù hợp với xu hướng chung của thế giới, mọi nghiên cứu của Viện phải tập trung vào việc nâng cao *độ phì nhiêu thực tế*, hết sức coi trọng sử dụng có hiệu quả cao nhất các yếu tố trong tổ hợp: đất - phân - cây trồng - nước và khí hậu thời tiết. *Kết hợp cải tạo với sử dụng đất.*

+ Trong tình hình còn có khó khăn về phân hóa học, dứt khoát đi từ điểm xuất phát mới là sản xuất được nhiều phân xanh *trên cơ sở khai thác triệt để tiềm năng của thiên nhiên nhiệt đới*; mặt khác *kết hợp tốt tác động tương hỗ giữa lao động sống và lao động quá khứ*, phát huy vai trò của các cây phân xanh trên cơ sở sử dụng tốt lượng phân hóa học hiện có.

+ Xem phân bón là mũi nhọn trong thâm canh, tập trung các nghiên cứu vào việc khai thác tiềm năng các giống mới trên cơ sở sử dụng phân bón có hiệu lực cao nhất; thí nghiệm thổ nhưỡng - nông hóa phải được tiến hành trong một cơ cấu cây trồng và cơ cấu giống tốt thích hợp đã được lựa chọn, nghĩa là phải *kết hợp tốt hơn nữa mối quan hệ giữa chuyên đề và tổng hợp.*

+ Ngay trong lúc cần phục vụ những mục tiêu sản xuất trước mắt lại càng *cần phải mở rộng và đi sâu vào nghiên cứu cơ bản có định hướng*, kết hợp tốt nghiên cứu cơ bản với nghiên cứu ứng dụng và nghiên cứu triển khai, thực sự làm cho nghiên cứu cơ bản trở thành khâu tất yếu, bắt buộc trong toàn bộ hệ thống nghiên cứu.

+ Kết hợp tốt nghiên cứu với xây dựng ngành thổ nhưỡng - nông hóa, xây dựng đội ngũ cán bộ với sự đào tạo cán bộ đầu đàn, cán bộ kế thừa trong công tác quản lý, tiêu chuẩn hóa dần dần đề chủ động cán đối yêu cầu phát triển khoa học với số lượng và chất lượng cán bộ.

Từ những quan điểm nói trên, có thể nêu lên những nét lớn về nội dung nghiên cứu khoa học của Viện trong thời gian tới:

1. Những nghiên cứu về đất phải tập trung vào những phương thức sử dụng đất hợp lý bao gồm sử dụng, bảo vệ và bồi dưỡng đất để có năng suất cao và ổn định; tập trung vào những

loại đất xấu, có hệ số sử dụng chưa cao nhưng có tiềm năng lớn đối với sản xuất lương thực, thực phẩm; tập trung vào những đất có yếu tố hạn chế có thể nhanh chóng khắc phục; tập trung vào những đất dốc đang có nguy cơ thoái hóa và kiệt màu, thí nghiệm thực nghiệm hồi phục độ phì nhiêu của đất đã thoái hóa. Chú ý đầy đủ hơn về mặt lý tính và tính chất sinh học của đất.

2. Những thí nghiệm về phân bón phải tập trung vào việc nâng cao hệ số sử dụng phân bón của các giống cây trồng; nâng cao hiệu lực phân hóa học trong điều kiện hạn chế loại phân này thông qua việc chuyển hóa năng lượng; tập trung vào bèo hoa dâu bao gồm nghiên cứu giống phù hợp với đất, thâm canh bèo, phương thức sản xuất bèo; phát triển cây họ Đậu với khái niệm mở rộng «đỗ đậu ăn hạt cũng là phân xanh» v.v...

3. Hướng các nghiên cứu và điều tra cơ bản vào các nội dung nghiên cứu đất và phân bón nói trên bao gồm những vấn đề về phát sinh đất, về đối kháng và tương hệ giữa các ion, về dinh dưỡng giống, về cấu trúc và cơ chế của dung tích hấp thụ trong mối quan hệ với năng suất. Kết hợp tốt điều tra cơ bản về đất với nội dung chương trình Intercosmos xây dựng các chuyên khảo về đất có chất lượng, phục vụ tốt công tác phân vùng, sử dụng đất có hiệu quả cao nhất.

Tiểu ban khoa học...

(Tiếp theo trang 6)

vụ và quyền hạn của Tiểu ban khoa học kỹ thuật. Tuy nhiên, đối chiếu với mục đích khoán sản phẩm trong nông nghiệp: «Bảo đảm phát triển sản xuất và, nâng cao hiệu quả kinh tế trên cơ sở lời cuốn được mọi người hăng hái lao động, kích thích tăng năng suất lao động sử dụng đất đai và các cơ sở vật chất - kỹ thuật hiện có, áp dụng tiến bộ kỹ thuật, tiết kiệm chi phí sản xuất...»⁽¹⁾ Việc tổ chức Tiểu ban khoa học kỹ thuật ở hợp tác xã là rất phù hợp và cần thiết. Chính vì vậy mà các đồng chí lãnh đạo ở bốn hợp tác xã trên đây khẳng định: muốn thực hiện đúng nội dung, tinh thần chỉ thị của Ban bí thư Trung ương Đảng về công tác khoán sản phẩm trong nông nghiệp, càng đặt mạnh hơn nữa nội dung hoạt động của Tiểu ban khoa học kỹ thuật, nhất là trong việc thực nghiệm kỹ thuật, xây dựng các căn cứ khoa học chính xác cho các quy trình, tiêu chuẩn, định mức kỹ thuật... trong việc giải quyết các tranh chấp, vi phạm hợp đồng khoán.

(1) Xa luận báo Nhân Dân ngày 4-3-1981